
"Trybuna Ludu" o poglądach socjologicznych A. Schaffa i Z. Baumana

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 22/2, 236-237

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w swym przemówieniu z 19 marca tow. Gomułka. Z jednej strony trzeba eliminować z partii przede wszystkim rewizjonistów, a także syjonistów i kosmopolitów, a z drugiej trzeba bronić przed niesłusznymi zarzutami wszystkich tych, którzy swym postępowaniem w ogóle, a w czasie wydarzeń marcowych szczególnie, dowiedli lojalności wobec polskiej racji stanu i związku uczuciowego z polskością [...]. Trzeba oczywiście zawsze pamiętać, że głównym ideologicznym niebezpieczeństwem dla partii pozostaje rewizjonizm. Nacjonalizm żydowski w ogóle i syjonizm jako jego szczególna i skrajna postać wyrządziły niemałe szkody — ale jako zjawisko polityczne mogą one wystąpić tylko w skali ograniczonej i żywot ich nie może być długi. Potencjalna gleba dla tych tendencji ideologicznych w Polsce jest bowiem wąska. Liczba ludności żydowskiej jest nikła. Poprawienie nieprawidłowego składu narodowościowego w tych instytucjach centralnych, gdzie to jest niezbędne, w niemałej mierze zdejmie problem z porządku dnia [...]

W dyskusji nad tymi problemami trzeba zawsze troszczyć się o prawidłową ocenę zjawisk. Krytykując postawę i politykę części kierownictwa partii z lat 1948—1955 nie wolno dopuścić, aby ta krytyka przysłoniła i podważyła w oczach opinii publicznej wartość tego, co naród i partia w latach 1948—1956 zrobiły do zbudowania socjalizmu w Polsce [...]. Również krytykując niekonsekwencje w walce z rewizjonizmem w latach 1956—1957 i w późniejszym okresie — trzeba pamiętać, że niekonsekwencje te stanowią fragment polityki partii, fragment, który rozgrywał się na tle zdrowego procesu odnowy polityki partii i później jej twórczego rozwoju.

«TRYBUNA LUDU» O POGLĄDACH SOCJOLOGICZNYCH A. SCHAFFA I Z. BAUMANA

W „Trybunie Ludu” (18 maja 1968), organie KC Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, opublikowany został artykuł Andrzeja Kurza pt. „Partia a rozwój demokracji socjalistycznej”. Przedrukujemy tutaj kilka fragmentów z tego artykułu.

Żadna poważna refleksja dotycząca rozwoju demokracji socjalistycznej w Polsce, praktycznego działania jej systemu i struktury, nie może abstrahować od problemów działalności Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej jako głównego ogniwa w systemie tej demokracji [...]. Problemy te nie doczekały się [...] odpowiedniej liczby poważnych i wszechstronnych opracowań ze strony ośrodków naukowych, zajmujących się związkami i zależnościami między jednostką, klasą, społeczeństwem i państwem. — Jedną z głównych przyczyn tego stanu była, panująca w niektórych ośrodkach socjologii i teorii państwa i prawa, rewizjonistyczna atmosfera, w której rozwijanie badań i koncepcji dotyczących roli partii w systemie społecznym Polski, a zwłaszcza w umacnianiu i pogłębianiu demokracji socjalistycznej, nie było rzeczą zalecaną. Modne natomiast we wspomnianych środowiskach naukowych było zajmowanie się problematyką alienacji — zwłaszcza zjawisk biurokratyzacji i wyobcowania — aparatu władzy państwowej i kierowniczego aktywu partii spod kontroli mas ludowych, nieuchronnej i nie dającej się wedle opinii tych naukowców przezwyciężyć — przeciwstawności między uprzywilejowanym w swej pozycji aparatem zarządzania a ludem. Chętnie też zajmowano się szukaniem analogii między procesami zachodzącymi w nowoczesnych społeczeństwach kapitalistycznych i socjalistycznych. — Tezy te, roz-

winięte między innymi w szeroko popularyzowanej książce prof. Adama Schaffa *Marksizm a jednostka ludzka**, stanowiły obowiązujący kanon dla wielu innych publikacji i punkt wyjściowy do budowy modelu społeczeństw współczesnych, nieuchronnie opanowanych — wedle autorów tych swoistych wizji — przez biurokrację i trawionych wielorakimi alienacjami zbiorowisk jednostek ludzkich, pozbawionych perspektyw wolności [...]

Wyraźną próbę zatarcia klasowego charakteru partii politycznych — podstawowego instrumentu walki o władzę i jej sprawowanie w interesie określonej grupy społecznej — znaleźć można w wydanej w roku 1962 przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe pracy doc. Zygmunta Baumana pod tytułem: *Zarys socjologii* [...]

Refleksję nad rolą partii w socjalizmie Z. Bauman ograniczył do powierzchnowego i fragmentarycznego opisu niektórych założeń Lenina z lat dwudziestych, a jedynym wypadem w stronę bliższej współczesności jest fałszywe, niezgodne z rzeczywistością i szkodliwe politycznie twierdzenie, że umasowienie szeregów partyjnych stało się przesłanką załamania demokracji wewnątrzpartyjnej. — Rewizjonizm, przejawiający się w tworzeniu bądź przeszczepianiu na grunt polski wspomnianych teorii i koncepcji, częstokroć sprzęgał się w postawie ich twórców z brakiem poczucia więzi z narodem polskim oraz odpowiedzialności za ten naród i jego socjalistyczne państwo. Wielu z nich przecież to konsekwentni i wytrwali — niemal do października 1956 roku — tępiciele teorii i praktyki polskiej drogi do socjalizmu jako rzekomo nacjonalistycznej i prawicowej, ludzie, którym obcy jest socjalistyczny patriotyzm i internacjonalizm, którzy po październikowym przełomie 1956 roku stawili swe kosmopolityczne żagle na zachodnie wiatry ideowe. Zresztą według niedwuznacznego określenia — głównie chyba samookreślenia — doc. Zygmunta Baumana, intelektualista ma wręcz pełnić we współczesnym świecie „rolę wyspecjalizowanego kosmopolitycznego łącznika kulturowego”.

«CYWILIZACJA SOCJALISTYCZNA»

Redaktor tygodnika „Argumenty” Wojciech Pomykała przeprowadził wywiad z prof. drem Bogdanem Suchodolskim na temat współczesnej cywilizacji socjalistycznej. Pełny tekst wywiadu ukazał się „Argumentach” (nr 20). Fragmenty tego wywiadu (wybrane przez J. R.) ukazały się w „Trybunie Ludu” (24 maja 1968 r.) pt. „Cywilizacja socjalistyczna”*. Z tego artykułu „Trybuna Ludu” notujemy następujące wypowiedzi prof. dra Bogdana Suchodolskiego.

Od wielu lat bronię poglądu, iż postęp techniczny i społeczny prowadzi do przewyżczenia, a nie do utrwalenia alienacji pracy. Znaczy to, iż przyszła cywilizacja powinna być określana jako cywilizacja upowszechniającej się pracy twórczej ludzi, a nie jako „cywilizacja wczasów” wynagradzających za nieludzki charakter pracy zawodowej. Podobnie jestem przekonany, iż przyszłość należy

* Omówienie tej książki pióra Józefa Chałasińskiego pt. *Bezdomność „człowieka uniwersalnego”* (O książce Adama Schaffa „*Marksizm a jednostka ludzka*”, 1965) ukazało się w „Tygodniku Kulturalnym”, 19 grudnia 1965. Patrz także artykuł Haliny Leśnickiej pt. *Dwie miary moralności. Recepty wychowawcze Zygmunta Baumana*, „Sztandar Młodych”, 21 maja 1968.

* Patrz także B. Suchodolski, *Problemy teorii kultury socjalistycznej*, „Nauka Polska”, 1967, nr 1.